

Нові орієнтири освітніх інновацій в Україні у контексті компетентнісного підходу до формування змісту шкільної освіти

26-27 жовтня у м. Львові відбувся Всеукраїнський науково-практичний семінар "Гуманітарна освіта в Україні: моніторинг якості". Організаторами семінару були: проект ПРООН "Освітня політика та освіта "рівний - рівному"", Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, ЛМГО "Центр освітньої політики", Львівський національний університет ім. Івана Франка.

Семінар відбувався за участі представників міжнародних організацій та агенцій в Україні, академічних наукових кіл, педагогічної громадськості та представників місцевої адміністрації м. Львова. Тематика семінару пов'язана із загальними проблемами якості сучасної шкільної освіти, моніторингом якості гуманітарної освіти, пошуком шляхів модернізації змісту сучасної шкільної освіти.

Головною тезою семінару стало те, що сьогодні основною метою держави є створення умов для молоді для отримання якісної освіти, яка б відповідала світовим стандартам освіти. В такому ключі було зроблено низку доповідей представниками Академії педагогічних наук України (академік О. І. Ляшенко, д. п. н. О. І. Пометун, д. п. н. Ю. І. Дорошенко), представниками ПРООН (к. п. н.

О. В. Овчарук, к. п. н. О. І. Локшина), представниками системи післядипломної педагогічної освіти (к. п. н. Н. М. Пастушенко), Асоціації керівників шкіл України та м. Києва (к. п. н. Л. І. Паращенко), шкільними адміністраторами, вчителями та методистами Львівської, Хмельницької, Вінницької, Рівненської, Тернопільської, Харківської та Дніпропетровської областей.

В ході науково-практичного семінару було зроблено низку висновків та узагальнень педагогічного досвіду в Україні та за кордоном. На сьогодні загальний характер освітніх реформ пов'язаний насамперед з інноваційними тенденціями розвитку змісту освіти, визначенням нових підходів до створення платформи для системи моніторингу якості освіти в Україні. Такі зміни забезпечуються невинним пошуком науковців та практиків у вивченні позитивного досвіду економічно розвинених країн світу та обміном ним серед педагогів-практиків щодо здійснення моніторингу якості шкільної освіти в різних регіонах України.

Сучасний зміст освіти покликаний забезпечити необхідні сучасні знання, вміння, навички та компетентності для особистісного розвитку, участь молоді та учнів в демократичних процесах громадянського суспільства, адаптацію до сучасного ринку праці, здобуття вищої освіти та навчання впродовж життя.

Така мета сучасної освіти проголошена в концептуальних документах - Національній доктрині розвитку освіти та Законі "Про освіту в Україні".

Здійснення завдань, що ставить перед собою наша держава в галузі освіти - задача нелегка та пов'язана з багатьма чинниками.

Важливим є те, що сьогодні відбувається оновлення змісту освіти в українській школі - формування нових навчальних програм та підручників для основної школи. Ось чому одним із шляхів оновлення змісту освіти та орієнтації його на сучасні потреби, інтеграцію до європейського та світового освітнього простору є орієнтація навчальних програм на набуття важливих життєвих (ключових) компетентностей та створення механізмів їх запровадження, моніторингу їх набуття учнями. За цими поняттями стоять як окремі навчальні дисципліни, так і освітні галузі. Важливе місце в них займає гуманітарна освіта й галузі, що відносяться до даної царини.

Як показує досвід багатьох економічно розвинених країн світу, переорієнтація шкільної освіти на формування необхідних компетентностей учнями відбувається поступово та послідовно протягом останніх двох десятиліть. Про це говорять не тільки основні державні документи (освітні стандарти, програми тощо), а й документи, прийняті міжнародною освітянською спільнотою щодо основних орієнтирів освіти у XXI ст. Більшість міжнародних організацій, що

займалися визначенням, відбором та впровадженням ключових компетентностей, засвідчують таку орієнтацію навчальних програм та методів навчання на компетентнісний підхід. Серед них Організація економічного співробітництва та розвитку, яка розглядає три категорії ключових компетентностей: автономна дія, інтерактивне використання засобів, вміння функціонувати в соціально гетерогенних групах.

Рада Європи також визначає основний перелік ключових компетентностей та дає визначення поняття компетентностей. Так міжнародна комісія Ради Європи розглядає поняття компетентності як загальні або ключові уміння, базові уміння, фундаментальні шляхи навчання, ключові кваліфікації, кроснавчальні уміння, або навички, ключові уявлення, опори, або опорні знання. На думку експертів РЄ, поняття компетентності передбачає спроможність особистості сприймати та відповідати на індивідуальні та соціальні потреби і включає комплекс відношень, цінностей, знань та навичок.

Таке визначення поняття компетентностей певним чином збігається з положеннями, що їх висловлюють сьогодні українські педагоги, при цьому представники міжнародних педагогічних кіл у першу чергу виходять з особистісних та соціальних потреб, вирішенню яких мають сприяти компетентності. А отже, набуття життєво необхідних компетентностей

- сприяє досягненню успіхів у житті;
- сприяє розвитку якості суспільних інститутів;
- відповідає різноманітним сферам життя.

За результатами звіту, представленого на Європейській раді в Стокгольмі, робочою групою експертів¹ було запропоновано, що ключові компетентності для навчання впродовж життя мають включати такі основні галузі ключових компетентностей у навчанні:

- (фундаментальні) навички рахування та письма;
- базові компетентності в галузі математики, природничих наук та технологій;
- іноземні мови;
- ІКТ-навички та використання технологій;
- вміння навчатись;
- соціальні навички;
- підприємницькі навички;
- загальна культура.

Експерти, які запропонували такий перелік, зазначили, що слід особливо виділити іноземні мови та ІКТ як дві ключові компетентності, що потребують посиленої уваги та застосування особливих заходів.

Процес визначення та відбору ключових компетентностей на сьогодні триває. Україна також вступила на такий шлях. Це нелегкий процес, і в кожній країні існує свій власний перелік ключових компетентностей, що застосовується при оцінюванні навчальних досягнень учнів. Нам необхідно зважено поставитись до здобутків міжнародної спільноти та проаналізувати позитивні здобутки багатьох країн у сфері освіти, оцінити переваги та недоліки у їхніх реформаційних процесах, намагаючись уникнути помилок, і створити умови для розвитку школи та виведення української освіти на європейський рівень.

Привести наші навчальні програми у відповідність з потребами набувати необхідні компетентності є, на наш погляд, дуже важливим кроком уперед. Вітчизняним освітянам сьогодні необхідно виважено подивитись на позитивні здобутки багатьох країн світу, оцінити переваги та недоліки в їх реформаційних процесах, намагатись уникнути помилок і створити умови для розвитку школи та виведення української шкільної освіти на європейський та світовий рівні. Важливим для української педагогічної науки та освітянської практики є сьогодні те, що проведення науково-практичних семінарів і конференцій, залучення науковців та практиків до обговорення і діалогу про впровадження інновацій сприятиме ефективному їх уведенню у практику роботи вітчизняної школи.

Оксана ОБЧАРУК, випускниця програми "RSEP-2002", Проект ПРООН "Освітня політика та освіта "рівний - рівному"", Інститут засобів навчання АПН України

